

Etické hodnoty v ére umelej inteligencie: Výzvy a príležitosti pre trvalý a všestranný rozvoj človeka a spoločnosti¹

Prof. PhDr. Michal Valčo, PhD.

<https://orcid.org/0000-0002-4730-5739>

doc. PaedDr. Katarína Valčová, PhD.

<https://orcid.org/0000-0001-8443-1366>

Abstract: *The era of rapid technological development and rising application of artificial intelligence brings about the necessity of ethical decision-making. This paper is dedicated to personalistic ethical values and challenges of the artificial intelligence era. From the perspective of Christian personalism values that should be taken into consideration in terms of AI include individual dignity, freedom, and responsibility. In the paper, privacy, freedom, fairness, truthfulness, purposefulness and meaningful activity, education and enlightenment, as well as cooperation among the stakeholders, will be mainly addressed and discussed. The paper aims to explore the extent to which the consideration of Christian personalistic values will reduce the extent of the challenge and contribute to balanced sustainable development of individuals and society in general in the AI era and era of technology expansion.*

Key words: *Christian personalism. AI ethical challenges. Personal dignity and freedom. Collaboration and education. Technological progress and human experience.*

Abstrakt: *V dnešnej dobe rýchleho technologického pokroku a nárastu využívania umelej inteligencie (AI) v rôznych aspektoch života a spoločnosti sa stáva etické rozhodovanie čoraz dôležitejšie. Tento príspevok sa zameriava na etické hodnoty a výzvy v ére umelej inteligencie z perspektívy kresťanského personalizmu, ktorý zdô-*

---

¹ Štúdia vznikla ako výstup riešenia projektu KEGA 030PU-4/2022 s názvom *Design of teaching materials for university study of relevant moral values with a focus on allround and sustainable development of society.*

razňuje dôležitosť osobnej dôstojnosti, slobody a zodpovednosti jednotlivca. V príspevku sa budú analyzovať kľúčové otázky súvisiace so súkromím, slobodou (human agency), férovosťou, pravdivosťou, účelovosťou a zmyslom technológie, vzdelávaním a osvetou, ako aj spoluprácou medzi rôznymi aktérmi. Cieľom príspevku je preskúmať, ako môžu hodnoty kresťanského personalizmu prispieť k riešeniu etických výziev a podporiť trvalý a všestranný rozvoj človeka a spoločnosti v kontexte AI a technológií, ktoré čoraz výraznejšie ovplyvňujú ľudské myslenie, prežívanie (ľudskú skúsenosť) a rozhodovanie sa.

Kľúčové slová: *Kresťanský personalizmus. Etické výzvy AI. Osobná dôstojnosť a sloboda človeka. Spolupráca a vzdelávanie. Technologický pokrok a ľudská skúsenosť.*

Úvod

Tento príspevok sa týka etických hodnôt v ére umelej inteligencie. V dnešnej dobe, keď technológia a AI neustále zasahujú do našich životov, je mimoriadne dôležité zamyslieť sa nad tým, ako tieto technológie ovplyvňujú etiku, hodnoty a dôstojnosť človeka. Náš článok sa pokúsi nadviazať na kresťanský personalizmus, ktorý ponúka ucelený a ľudsky orientovaný pohľad na etické hodnoty a ich úlohu v modernej spoločnosti.

Hlavným cieľom nášho príspevku je nielen teoreticky rozobrať etické dilemy spojené s AI a technológiami, ale aj predstaviť praktické riešenia, ktoré by vedeli k týmto dilemám pristupovať. V príspevku sa budeme podrobne venovať šiestim hlavným oblastiam: súkromiu, ľudskej slobode a zodpovednosti, férovosti, pravdivosti, účelovosti a zmyslu technológie, a nakoniec vzdelávaniu a osvete v oblasti AI a technológií. Každá z týchto oblastí predstavuje samostatnú etickú výzvu, a preto je potrebné k nim pristupovať s patričnou zodpovednosťou a nuansom. Kresťanský personalizmus nám poskytne teoretický základ, na ktorom budeme môcť tieto výzvy analyzovať a hľadať k nim riešenia. Budeme pritom vychádzať z existujúcich impulzov pre etický rámec AI z katolíckeho aj protestantského prostredia. Sumarizácia a zhodnotenie týchto impulzov bude predstavené v druhej a tretej sekcii tejto štúdie. Zameriame sa na témy ako sú súkromie, sloboda (human agency), férovosť, pravdivosť, účelnosť a zmysel/poslanie technológie, ako aj nevyhnutnosť zúčastnených aktérov spolupracovať.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti

Teoretickým rámcom pre našu štúdiu bude kresťanský personalizmus. Kresťanský personalizmus predstavuje filozofický prístup, ktorý zdôrazňuje dôležitosť ľudskej osoby, jej dôstojnosti, hodnôt a zodpovednosti. Jeho základným východiskom je presvedčenie, že každý človek je jedinečný a má neopakovateľnú hodnotu, ktorá nám ukladá zodpovednosť za seba, druhých a celú spoločnosť.² V našom príspevku sa pokúsime prepojiť tieto základné myšlienky kresťanského personalizmu s aktuálnymi otázkami, ktoré nám prináša vývoj AI a technológií, a navrhnúť konkrétne riešenia a prístupy, ktoré by mohli viesť k etickejším a ľudskejšiemu využitiu týchto technológií. Kresťanský personalizmus, s jeho dôrazom na ľudskú dôstojnosť a zodpovednosť, nám poskytuje solídny teoretický základ pre analýzu týchto komplexných otázok. Tento filozofický a etický rámec nás núti hľadať riešenia, ktoré nie sú len technologicky efektívne, ale aj eticky udržateľné.

Impulzy pre etický rámec AI z katolíckeho prostredia

V ére exponenciálneho rastu technologických inovácií je umelej inteligencii (AI) prisudzovaná rola spasiteľa, ale aj potenciálneho katastrofického oponenta. Prípadný technologický optimizmus je často tlmený etickými výzvami a dilemami, ktoré sprevádzajú rýchly vývoj.³ V tejto komplexnej problematike poskytuje kresťanský personalizmus užitočný hodnotový kompas. Tento prístup nás vyzýva, aby sme AI považovali za nástroj, ktorý má byť použitý v prospech ľudskosti, teda dôstojnosti a dobrej ľudskej osoby, a nie na jej úkor. Personalizmus prináša paradigmu, ktorá zdôrazňuje ľudskú dôstojnosť a slobodu ako základné hodnoty, ktoré musia byť rešpektované a chránené. Aj preto sa otázky etiky a morálky stávajú stále naliehavejšími. Rovnako ako v iných oblastiach ľudskej činnosti, aj tu má katolícka cirkev svoje zastúpenie a hlas. Tento hlas je o to dôležitejší, že sa snaží formulovať etické princípy, ktoré by mali byť v úzkom spojení s hodnotami a princípmi, na ktorých je postavená západná civilizácia.

Kresťanský personalizmus, reprezentovaný mysliteľmi ako Emmanuel Mounier, Jacques Maritain, Karol Wojtyła (Pápež Ján Pa-

---

² BURGOS, J. M.: *An introduction to personalism*. Washington DC.: CUA Press, 2018.

³ HAUER, T.: Importance and limitations of AI ethics in contemporary society. In: *Humanities and Social Sciences Communications*, vol. 9, no. 1 (2022), s. 1-8.

vol II) a Max Scheler, predstavuje filozofickú tradíciu, ktorá klade dôraz na nedeliteľnú hodnotu, dôstojnosť a transcendentnosť ľudskej osoby. Sloboda človeka je tu chápaná v kontexte vzájomných vzťahov a etických záväzkov voči iným a spoločnosti. Podľa Maritaina (1946)⁴ a Wojtyły (1979)⁵ je pravá sloboda neoddeliteľná od zodpovednosti a je orientovaná na dosahovanie spoločného dobra, čo stavia jednotlivca do širšej komunity vzťahov a morálnych povinností. Tento pohľad odmieta (okrem iného) moderné predstavy radikálnej autonómie jednotlivca, ktorý je ponechaný sám sebe, aby definoval vlastnú podstatu a hodnoty. Každá ľudská bytosť zrkadlí svojím spôsobom Boha a nesie v sebe Božiu stvoriteľskú pečať „imago Dei“. Má nezastupiteľnú úlohu v štruktúre bytia.⁶ Scheler (1970)⁷ a Mounier (1952) zdôrazňujú, že človek sa nenachádza v izolácii, ale je nevyhnutne zasadený do komunity, kde sa jeho osobná identita realizuje a obohacuje vo vzťahoch s inými. V tomto kontexte sloboda nie je len možnosťou voľby, ale zároveň pozvaním k láskavému darovaniu seba a zdieľaniu života s druhými.

Personalizmus preto vníma morálny zákon ako objektívny a transcendentný, ukotvený v objektívnych hodnotách a univerzálnych pravdách. Maritain (1947) a Wojtyła (1979) argumentujú, že jednotlivcove konanie by malo byť v súlade s týmito objektívnymi hodnotami a morálnymi zákonmi, čo podporuje harmonický spoločenský poriadok a rešpektuje dôstojnosť každej osoby. Tento pohľad vyzdvihuje zásadné napätie medzi personalistickým zdôraznením spoločenských a etických povinností a moderným presadzovaním individuálnej slobody a subjektivity.

Kľúčovou východiskovou myšlienkou kresťanského personalizmu je pochopenie, že každá ľudská bytosť je jedinečná a neopakovateľná osoba, obdarená neodcudziteľnou hodnotou a dôstojnosťou. Tento pohľad, hlboko zakorenený v práci mysliteľov ako Emmanuel Mounier a Jacques Maritain, nám poskytuje pevný základ pre etickú reflexiu v ére umelej inteligencie. Ako Mounier (1952)⁸ uvádza, personalizmus nepopiera technologický po-

⁴ MARITAIN, J.: *The Person and the Common Good*. Translated by John J. Fitzgerald. In: *The Review of Politics*, Vol. 8, no. 4 (1946), s. 419-455.

⁵ WOJTYŁA, K.: *The acting person*. Dordrecht, Holland: D. Reidel Publishing Company, 1979.

⁶ SCHELER, M.: *On the eternal in man*. London: Routledge, 2017.

⁷ SCHELER, M.: *The nature of sympathy*. New Haven, CT: Yale University Press, 1970.

⁸ MOUNIER, E.: *Personalism*. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1952.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti

krok, ale zdôrazňuje, že tento pokrok musí byť v súlade s uznávaním a rešpektovaním ľudskej osoby vo všetkých jej rozmeroch.

V ére, ktorá je nesporne poznačená vzostupom a expanziou umelej inteligencie, sa nachádzame na prahu nových etických dilem, ktoré nám kladú otázky o podstate ľudskej slobody, zodpovednosti a autenticity. Tento moment vyžaduje dôkladnú reflexiu nad hodnotami a paradigmami, ktoré nás budú viesť pri integrácii týchto technológií do spoločnosti.⁹ Kresťanský personalizmus, s jeho hlbokým zameraním na neopakovateľnú hodnotu a dôstojnosť ľudskej osoby, ponúka zaujímavú perspektívu, ktorá môže slúžiť ako etický kompas v tejto novej ére.

Jedným z najvýznamnejších momentov v diskusii o etických implikáciách rozvoja umelej inteligencie bol podpis dokumentu „Rome Call for AI Ethics“ dňa 28. februára 2020.¹⁰ Tento dokument, podpísaný Pápežskou akadémiou pre život, spoločnosťami Microsoft, IBM, FAO a Ministerstvom inovácií Talianskej vlády, sa snaží nastaviť etický rámec pre vývoj a využitie umelej inteligencie. Dokument zdôrazňuje potrebu zohľadnenia etických hodnôt a princípov v technologickom pokroku a navrhuje spôsob, ako zabezpečiť, že AI bude slúžiť všetkým ľuďom a celému ľudstvu. V tejto časti našej štúdie sa zamyslíme nad tým, ako katolícka cirkev pristupuje k etickým otázkam spojeným s umeleckou inteligenciou, a aké princípy a usmernenia nabáda k ich riešeniu. Naším cieľom je preskúmať, ako sa tieto princípy a návrhy môžu integrovať do širšieho rámca kresťanského personalizmu, ktorý sa snaží podporovať ľudskú dôstojnosť, spoločné dobro a zodpovedný prístup k technológii.

Etická Filozofia ako Produkt Teologickej Antropológie

Centrálnym bodom kresťanskej etiky je pojem ľudskej dôstojnosti, ktorý je nerozlučne spojený s teologickou antropológiou Imago Dei – obrazu Božieho v človeku, respektíve významu stvorenia človeka na Boží obraz.¹¹ V tejto súvislosti je významné, že

---

⁹ HEILINGER, J.-C.: The ethics of AI ethics. A constructive critique. In: *Philosophy & Technology*, vol. 35, no. 3 (2022), s. 61.

¹⁰ PONTIFICAL ACADEMY FOR LIFE, MICROSOFT, IBM, FAO, & ITALIAN MINISTRY OF INNOVATION.: *Rome Call for AI Ethics*. (2020, February 28). https://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_academies/acdlife/documents/rc_pont-acd_life_doc_20202228_rome-call-for-ai-ethics_en.pdf.

¹¹ BARRY, R.: Imago Dei and the Sanctity of Human life. In: *Angelicum*, Vol. 73, no. 2 (1996), s. 217-254.

katolícka cirkev poukazuje na dvojaký potenciál umelej inteligencie: ten môže byť využitý buď k podpore ľudskej dôstojnosti alebo, naopak, k jej narušeniu. Etické usmernenia teda vychádzajú z princípov ľudskej dôstojnosti, spoločného dobra a solidarity. Pápež František hovorí v tejto súvislosti o koncepte "osobocentrická AI" (person-centered AI), ktorý zdôrazňuje, že ľudská osoba by mala byť v centre všetkých technologických inovácií. Tento prístup sa zameriava na podporu ľudskej dôstojnosti a blaha v širšom sociálnom kontexte. V súvislosti s tým pápež František kritizuje diskriminačné použitie AI, napríklad v procesoch rozhodovania o vízach pre žiadateľov o azyl, kde sa spolieha na generované dáta.

Katolícka cirkev taktiež naliehavo volá po etickom využívaní nových technológií. V tejto súvislosti je zaujímavý termín "algor-etika" (algor-ethics), ktorý Pápež František uvádza ako most medzi etickými princípmi a digitálnymi technológiami.¹² Ide tu o potrebu interdisciplinárneho dialógu, ktorý by vedel k efektívnemu prenosu etických princípov do oblasti umelej inteligencie. Je tu teda evidentný záväzok katolíckej cirkvi k transparentnosti a zodpovednosti v kontexte AI. Cirkev vyzýva k vytvoreniu etických usmernení a štandardov, ktoré by boli vypracované interdisciplinárnymi skupinami a zohľadňovali by názory širokej škály zainteresovaných strán, vrátane občianskej spoločnosti a marginalizovaných komunití.

Konkrétne Princípy a Odporúčania: "Call for AI Ethics"

Dokument "Rome Call for AI Ethics" ponúka konkrétne usmernenia, ako by mala AI rešpektovať etické normy. V dokumente sú identifikované tri kľúčové oblasti dopadu a šesť zásad:

Tri Kľúčové Oblasti Dopadu

1. **Etika:** AI by mala byť vytvorená a používaná tak, aby rešpektovala ľudskú dôstojnosť a práva, a to v súlade s kresťanskou náukou o Imago Dei.
2. **Vzdelávanie:** Inovácie v AI by mali byť realizované s ohľadom na budúce generácie, čo má zásadný význam pre formovanie etického vedomia mladých ľudí.

---

¹² PEGORARO, R. – CURZEL, E.: Rome call for AI Ethics: the birth of a movement. In: *Medicina y ética*, vol. 34, no. 2 (2023), s. 315-349.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti

3. **Práva:** Vývoj AI by mal byť regulovaný takým spôsobom, aby chránil ľudské práva, najmä tých najslabších a najzraniteľnejších.

Šesť Zásad

1. **Transparentnosť:** AI by mala byť zrozumiteľná pre všetkých, čo je v súlade s kresťanským personalizmom, ktorý zdôrazňuje osobnú zodpovednosť.
2. **Inkluzivita:** Technológie by nemali diskriminovať, čo odzrkadľuje kresťanský pohľad na rovnosť ľudskej dôstojnosti.
3. **Zodpovednosť:** Za AI by mala byť vždy nejaká entita zodpovedná, čo je v súlade s kresťanským učením o osobnej zodpovednosti.
4. **Nestrannosť:** AI by nemala vytvárať ani sledovať predsudky, čo je v súlade s kresťanským dôrazom na spravodlivosť.
5. **Spoľahlivosť:** AI by mala byť spoľahlivá, čo odzrkadľuje kresťanskú hodnotu dôveryhodnosti.
6. **Bezpečnosť a Súkromie:** AI by mala byť bezpečná a rešpektovať súkromie užívateľov, čo je v súlade s kresťanským dôrazom na posvätnosť osobných informácií.

Dokument "Rome Call for AI Ethics" tak ponúka komplexný rámec pre etické uvažovanie o AI, ktorý je plne v súlade s kresťanským personalizmom. Zdôrazňuje potrebu medzinárodnej spolupráce a zdieľanej zodpovednosti medzi rôznymi aktérmi, čím dáva do popredia dôraz na spoločnú zodpovednosť a spoločné dobro. Signatári Rímskej výzvy sa zaväzujú k propagácii novej algor-etiky a zdieľaniu jej hodnôt, a zároveň sa zaväzujú k šiestim základným princípom: Transparentnosť, Inklúzia, Zodpovednosť, Nestrannosť, Spoľahlivosť a Bezpečnosť & Súkromie. Tieto princípy vyžadujú, aby systémy umelej inteligencie boli zrozumiteľné, zohľadňovali potreby všetkých ľudských bytostí, aby boli navrhnuté a implementované na základe zodpovednosti a transparentnosti, aby nevytvárali ani nekonali na základe predsudkov, zabezpečovali spravodlivosť a ľudskú dôstojnosť, aby mohli fungovať spoľahlivo a zároveň chránili bezpečnosť a súkromie užívateľov.

Katolícka cirkev dlhodobo zdôrazňuje koncept ľudskej dôstojnosti ako základný stavebný kameň morálneho a etického rozhodovania. V kontexte umelej inteligencie je tento koncept kritický pri posudzovaní, ako môže AI pôsobiť tak, aby podporila alebo po-

tláčala inherentnú hodnotu každého ľudského bytia.¹³ AI, keď je správne nastavená a regulovaná, má potenciál podporovať ľudskú dôstojnosť napríklad tým, že zlepšuje prístup k zdravotnej starostlivosti, optimalizuje distribúciu zdrojov a pomáha v boji proti sociálnym nerovnostiam. Avšak, bez etického rámca, ktorý by stanovil jasné usmernenia, môže AI ohrozovať ľudskú dôstojnosť prostredníctvom diskriminácie, narušenia súkromia alebo zneužitia osobných údajov. Spoločné dobro je koncept, ktorý sa v katolíckej sociálnej náuke často spája s ľudskou dôstojnosťou.¹⁴ Ide o kolektívne blaho, ktoré je výsledkom individuálneho a spoločenského úsilia smerujúceho k podpore a ochrane ľudskej dôstojnosti.

V oblasti AI to znamená vytváranie a implementáciu technológií tak, aby slúžili všetkým vrstvám spoločnosti a podporovali ekonomickú, sociálnu a environmentálnu spravodlivosť. AI má potenciál prispieť k spoločnému dobru napríklad tým, že zvyšuje efektívnosť ekologických projektov, podporuje spravodlivé rozdelenie zdrojov a umožňuje lepšiu identifikáciu a riešenie sociálnych problémov. Avšak je nevyhnutné, aby vývojári a regulátori AI pracovali v úzkej spolupráci s etickými teoretikmi a teológmi, aby sa zabezpečila etická rovnováha a zodpovednosť. Z povedaného vyplýva, že ľudská dôstojnosť a spoločné dobro musia ostať kľúčové pri vývoji a implementácii AI. V tomto kontexte je nevyhnutná interdisciplinárna spolupráca, ktorá by zaistila, že AI bude slúžiť ľudskému dobru, a nie ho ohrozovať.

V kontexte osobocentrickej AI je dôležitá aj vyššie spomínaná etika algoritmov, často označovaná ako "algor-etika". V kontexte neustále sa rozvíjajúcej technologickej sféry je algor-etika kľúčová pre zabezpečenie, že inovácie a pokrok nebudú len sledovať zisk alebo postupne nahrádzať ľudí na pracoviskách, ale budú slúžiť k posilneniu a ochrane základných ľudských hodnôt a práv. Algor-etika, ako ju predstavuje dokument „Rome Call for AI Ethics,“ nie je chápaná ako nástroj obmedzenia inovácií, ale ako prostriedok poskytujúci smer a usmernenie v procese integrácie vzťahov medzi ľuďmi a súčasnou technológiou. Tento etický rámec je kriticky podporený princípmi sociálneho učenia Cirkvi, ktoré zahŕňajú dôstojnosť osoby, spravodlivosť, subsidiaritu a solidaritu. Tieto princípy vyjadrujú odhodlanie slúžiť každému jednotlivcovi v jeho či jej celistvosti a všetkým ľuďom bez diskriminácie alebo vylúče-

¹³ PEGORARO, R. – CURZEL, E.: Rome call for AI Ethics: the birth of a movement. In: *Medicina y ética*, vol. 34, no. 2 (2023), s. 332.

¹⁴ ŠOLTĚS, R.: Štyri princípy sociálneho spolužitia v súčasnej dobe podľa pápeža Františka. In: *Verba Theologica*, vol. 20, no. 1 (2021), s. 68-87.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti

nia. Závazok k algor-etike je dôležitý pre všetkých - spoločnosť, organizácie, vlády, inštitúcie a medzinárodné technologické spoločnosti, pretože všetci sú vyzvaní zdieľať zmysel pre zodpovednosť, ktorá zaručí ľudstvu budúcnosť, v ktorej digitálna inovácia a technologický pokrok umiestňujú ľudskú bytosť do stredu pozornosti.

Dôraz na Etické Použitie Nových Technológií

Umelá inteligencia má potenciál revolucionizovať všetky dôležité sektory ekonomického a spoločenského života. Uvedieme niekoľko príkladov. (a) Veľký potenciál má umelá inteligencia pre zdravotníctvo, od včasných diagnostík až po personalizovanú medicínu. Avšak, je nutné riešiť etické otázky spojené s ochranou pacientových údajov, informovaným súhlasom a rovným prístupom k zdravotnej starostlivosti. (b) AI môže významne prispieť k ochrane životného prostredia, napríklad v oblastiach ako sú monitorovanie znečistenia alebo správa prírodných zdrojov. Táto pozitívna rola však nemôže zastierať potenciálne riziká, ako je neetické používanie dát alebo zneužívanie technológie na environmentálnu devastáciu v snahe zvýšiť efektivitu a zisky. (c) AI môže transformovať vzdelávací systém tým, že umožní personalizované vzdelávanie a prístup k vzdelávacím zdrojom na celom svete. Je však dôležité zvážiť etické aspekty, ako je napríklad potenciálna diskriminácia alebo vytváranie algoritmických predsudkov v edukačných nástrojoch.

Transparentnosť a Zodpovednosť ako nevyhnutné regulačné princípy

Transparentnosť a zodpovednosť sú kľúčové etické princípy, ktoré by mali byť uvedené v praxi pri vývoji a implementácii umelaj inteligencie (AI). V katolíckej etickej tradícii, kde dôraz na ľudskú dôstojnosť a spoločné dobro má zásadný význam, tieto princípy nadobúdajú špecifickú váhu a kontext. V súlade s katolíckym sociálnym učením je nevyhnutné stanoviť jasné etické usmernenia a štandardy pre AI. Takéto usmernenia by mali byť vytvorené v interdisciplinárnej spolupráci, zahrňujúc teológov, etikov, technológov, právnikov a zástupcov občianskej spoločnosti. Je potrebné zohľadniť aspekty ako spravodlivosť, inkluzivita, ochrana súkromia a práva jednotlivcov.

Vzhľadom na rýchlosť, akou sa tieto technológie vyvíjajú, je dôležité neustále hodnotenie a reflektovanie dopadov AI na spoločnosť. Katolícka etika zdôrazňuje nutnosť periodického preskúmania a aktualizácie etických usmernení, aby reflektovali nové výzvy a možnosti, ktoré technologický pokrok prináša. Vývoj a implementácia AI nesmú byť oddelené od spoločenskej zodpovednosti. Transparentnosť v algoritmických rozhodnutiach a zodpovednosť za potenciálne negatívne dopady na spoločnosť vždy ostanú kľúčové. Katolícka cirkev podporuje široký dialóg medzi rôznymi aktérmi, vrátane veriacich, akademikov, politikov a podnikateľov, ako prostriedok na dosiahnutie etického konsenzu a spoločenskej zodpovednosti. Transparentnosť a zodpovednosť v oblasti AI nie sú iba technické alebo právne otázky; sú základnými etickými princípmi, ktoré odzrkadľujú ľudskú dôstojnosť a spoločné dobro. V tomto ohľade katolícka cirkev poskytuje hodnotný etický rámec, ktorý môže napomôcť formovaniu globálnych etických štandardov.

Impulzy pre etický rámec AI z protestantského prostredia

Aj protestantskí teológovia si uvedomujú dôležitosť tejto témy a upriamujú svoju pozornosť na podrobnú analýzu príležitostí ale tiež aj výziev, ktoré so sebou prináša umelá inteligencia. V evanjelikálnom protestantskom prostredí bol napríklad v roku 2019 prijatý dokument "Artificial Intelligence: An Evangelical Statement of Principles" (Umelá inteligencia: Vyhlásenie evanjelikálnych princípov"; vydaný dňa 11. apríla 2019).¹⁵ Dokument predstavuje stanoviská viacerých evanjelikálnych cirkví k téme umelej inteligencie (AI).

V úvode sa zdôrazňuje, že ako nasledovníci Krista sú kresťania povolani angažovať sa vo svete okolo seba s nemennou evanjeliovou zvesťou nádeje a zmierenia. Technológie, ako je AI, môžu byť nástrojom, ktorý pomáha v tejto misii, ale je potrebné tento nástroj ako aj iné technológie navrhovať a používať tak, aby ctili Boha a cenili ľudské bytosti stvorené na Boží obraz. Dokument sa ďalej delí na dvanásť článkov, ktoré formulujú afirmácie a negácie týkajúce sa rôznych aspektov AI a jej vzťahu k ľudstvu, morálke, spoločnosti a budúcnosti.

---

¹⁵ ETHICS AND RELIGIOUS LIBERTY COMMISSION.: Artificial Intelligence: An Evangelical Statement of Principles [online]. 2019. Dostupné na: <https://erlc.com/wp-content/uploads/2019/04/Artificial-Intelligence-A>.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti

1. **Obraz Boha:** Dokument potvrdzuje, že každý človek je stvorený na Boží obraz s vnútornou a rovnakou hodnotou, dôstojnosťou a morálnou agenciou (teda schopnosťou svojbytného, zámerného konania), odlišnou od ostatného stvorenstva (Gen 1:26-28). Technológia by nikdy nemala byť použitá na oslabenie alebo podkopanie ľudského správcovstva, ktoré bolo zverené ľudstvu Bohom.

2. **AI ako Technológia:** AI je prejavom jedinečných tvorivých schopností ľudí, ktoré, ak sú využívané v súlade s Božou morálnou vôľou, sú príkladom poslušnosti božskému príkazu k spravovaniu stvorenia (Ex 31:1-11). AI nemá morálne neutrálny charakter a nikdy by nemala byť považovaná za hodnú ľudskej nádeje, uctievania alebo lásky.

3. **Vzťah AI a Ľudstva:** Dokument potvrdzuje využitie AI na informovanie a podporu ľudského rozhodovania a morálneho úsudku, pretože je to nástroj, ktorý exceluje v spracovaní dát a ich analýzy (Rom 2:6-8). Ľudstvo by nikdy nemalo prenechať svoju morálnu zodpovednosť alebo povinnosti akejkoľvek forme AI.

4. **Medicína:** AI súvisiace s pokrokmí v medicínskych technológiách sú vyjadrením Božej všeobecnej milosti (Jn 11:25-26). Tieto pokroky by mali byť riadené základnými princípmi medicínskej etiky v súlade s biblickým princípom milovania blížneho.

5. **Zaujatosť:** Ako nástroj vytvorený ľuďmi, bude AI nevyhnutne podliehať zaujatosti, ktorá musí byť zohľadnená, minimalizovaná alebo odstránená (Micheáš 6:8).

6. **Sexualita:** Dokument potvrdzuje Boží dizajn pre ľudskú sexualitu, ktorá predpisuje sexuálnu úniu ako exkluzívny vzťah medzi mužom a ženou v doživotnej zmluve manželstva (Gen 1:26-29).

7. **Práca:** Práca je súčasťou Božieho plánu pre ľudské bytosti, ktoré sa zúčastňujú na kultivácii a spravovaní stvorenia (Gen 1:27; 2:5.15). V kontexte významu práce v Božom pláne pre ľudské bytosti AI predstavuje nástroj, ktorý môže zlepšiť efektívnosť a kvalitu práce, zároveň však nesmie nahradiť inherentnú hodnotu a dôstojnosť práce vykonávanej ľuďmi. AI by mala byť využívaná tak, aby podporovala ľudské úsilie, a nie ho nahradila, pričom by mala byť vždy pod ľudským dohľadom a v súlade s etickými normami, ktoré rešpektujú ľudskú dôstojnosť a podporujú spoločné dobro (Rom 12:6-8; Ef 4:11-16).

8. **Dáta a Súkromie:** V sekcii "Dáta a Súkromie" sa potvrdzuje, že súkromie a osobný majetok predstavujú základné individuálne práva a slobody, ktoré by nemali byť porušované ani v záujme dosahovania spoločného dobra. Tento dokument zdôrazňuje, že aj keď Boh má absolútnu znalosť o všetkom, neznamená to, že by

mal každý detail ľudského života byť prístupný alebo otvorený verejnosti alebo inštitúciám. Kritizuje sa tu manipulatívne a násilné využívanie dát a umelou inteligenciou, ktoré je v rozpore s kresťanskými hodnotami lásky k Bohu a blížnemu. Zdôrazňuje sa potreba, aby praktiky zberu a spracovania dát boli v súlade s etickými usmerneniami, ktoré rešpektujú a chránia dôstojnosť každej osoby. Tento prístup k dátam a súkromiu zdôrazňuje potrebu etickej zodpovednosti a integrity v digitálnom veku, pričom volá po zabezpečení ochrany individuálnych práv a slobôd v kontexte rastúcej digitalizácie a používania AI (Mt 10:16; Gal 6:2; Heb 4:12-13).

9. Bezpečnosť: V sekcii "Bezpečnosť" sa potvrdzuje, že umelá inteligencia (AI) môže mať legitímne použitie v oblastiach ako polícia, rozvedka, dohľad a vyšetrovanie, kde podporuje vládne zodpovednosti za ochranu ľudských práv, ochranu ľudského života a usilovanie o spravodlivosť v prosperujúcej spoločnosti. Na druhej strane, dokument vyjadruje popieranie použitia AI v bezpečnostných aplikáciách, ktoré by viedli k dehumanizácii, depersonalizácii alebo ublíženiu ľudí. Dokument tiež odsudzuje akékoľvek použitie AI na potlačenie slobodného prejavu alebo iných základných ľudských práv udelených Bohom všetkým ľudským bytostiam (Rom 13:1-7; 1 Pt 2:13-14).

10. Vojna: V sekcii "Vojna" sa uvádza, že použitie AI v kontexte vojenstva by malo byť usmerňované láskou k blížnemu a zásadami spravodlivej vojny. Použitie AI by mohlo prispieť k zníženiu straty ľudských životov, lepšej ochrane civilistov a k informovanému rozhodovaniu na politickej úrovni. Dokument zdôrazňuje, že každá smrtiaca akcia, ktorú vykonáva alebo výrazne uľahčuje AI, by mala byť pod ľudským dohľadom a podliehať preskúmaniu. Popiera sa možnosť prenesenia ľudskej zodpovednosti alebo morálnej viny vo vojne na AI, čo znamená, že rozhodnutia o živote a smrti by mali zostať v rukách ľudí (Iz 1:16-17; Mt 5:44; Rom 13:4).

11. Verejná Politika: V sekcii "Verejná Politika" sa zdôrazňuje, že hlavnou úlohou vlády je ochrana ľudí, trestanie zločinu, podpora občianskych slobôd a pozitívne ocenenie dobrých činov. Dokument poukazuje na dôležitosť zapojenia verejnosti do procesu formovania a tvorby politik súvisiacich s používaním AI, pričom rozhodovacie právomoci by nemali byť obmedzené len na vývojárov technológií alebo vládne inštitúcie. Vyjadruje sa tiež nesúhlas s využívaním AI na porušovanie základných ľudských práv, či už zo strany vlád, korporácií alebo iných subjektov (Rom 13:1-7; Sk 10:35).

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti

12. Budúcnosť AI: V sekcii "Budúcnosť AI" sa zdôrazňuje, že vývoj AI pokračuje smermi, ktoré sú mimo našej súčasnej predstavivosti a chápania, vrátane technológií prekonávajúcich ľudské schopnosti. Zároveň sa potvrdzuje, že len Boh je stvoriteľom života a žiadne technologické pokroky v AI nemôžu zmeniť Jeho suverenitu. Dokument poukazuje na významnú úlohu cirkvi v ochrane ľudskej dôstojnosti a propagácii humánneho využívania AI. Popiera sa názor, že AI by mohla zmeniť základnú podstatu ľudstva alebo dosiahnuť rovnakú hodnotu ako Boží nositeľ obrazu. Akékoľvek budúce vývoje v AI neprinesú naplnenie našich hlbokých túžob po dokonalosti. Vďaka dôvere v Božiu vševedúcnosť a vedenie sa nemusíme báť budúcnosti, pretože veríme, že nič z toho, čo človek vytvorí, nemôže narušiť Boží plán pre stvorenie alebo zmeniť postavenie ľudstva ako Jeho obrazu (Iz 42:8; Ef 1:4-6; Zjav 5:9-10).

Ďalším výborným príkladom protestantskej teologickej reflexie na tému umelej inteligencie je anglikánsky teológ Michael S. Burdett. Michael Burdett argumentuje, že kresťanské etické reakcie na umelej inteligencii by mali vo veľkej miere prijať dva rozdielne prístupy: prístup k bezprostredným etickým otázkam (proximate ethics) a prístup k základným/ultimátnym etickým otázkam (ultimate ethics).¹⁶

Bezprostredné etické otázky súvisia s osobnými a sociopolitickými dôsledkami, ktoré sú aktuálne alebo sa očakávajú v blízkej budúcnosti. Patria sem otázky spravodlivosti, zodpovednosti, udržateľnosti a transparentnosti, ktoré sú kľúčové pre riadenie a implementáciu AI systémov. Bezprostredná etika zahŕňa diskusie o spravodlivosti v AI, čo zahŕňa zápas s predsudkami a diskrimináciou, ktoré môžu byť vstavané do AI systémov kvôli skreslenej dátovej sade alebo zaujatosti programátorov. Zodpovednosť v kontexte AI zahŕňa otázky ako zodpovednosť za výsledky, ktoré AI systémy produkujú, a zabezpečenie, že ľudia stoja za AI systémami, ktoré sú schopné poskytnúť vysvetlenia a odôvodnenia svojich rozhodnutí. Udržateľnosť sa týka dlhodobej bezpečnosti a spoľahlivosti AI systémov, zatiaľ čo transparentnosť vyžaduje, aby procesy dizajnu a implementácie AI boli jasné a zrozumiteľné pre všetkých zainteresovaných.

---

¹⁶ BURDETT, M. S.: Proximate and Ultimate Concerns in Christian Ethical Responses to Artificial Intelligence. In: *Studies in Christian Ethics*, Vol. 36, no. 3 (2023), s. 620-641.

Na druhej strane, základné etické otázky sa zameriavajú na dlhodobé dopady a dôsledky AI, vrátane otázok jedinečnosti ľudstva, hlbokých spoločenských transformácií, nerovnosti, zmien v osobnom charaktere a úlohy, ktorú by mohla AI zohrávať v Božom konečnom hospodárstve stvorenia a milosti. Tieto základné etické otázky si vyžadujú hlbokú reflexiu nad tým, ako AI ovplyvňuje a bude ovplyvňovať ľudskú identitu, spoločnosť a naše chápanie seba samých a našej úlohy vo svete.

Burdett naznačuje, že cirkev by mala venovať pozornosť obom prístupom k AI a že ak sa príliš úzko sústreďí iba na jeden na úkor druhého, môže to zatieniť celkové svedectvo cirkvi v našej technologickej spoločnosti a obmedziť plný rozsah jej pastoračnej starostlivosti. Tento pohľad poskytuje cenné podnety pre rozvoj etického rámca AI z pohľadu protestantského prostredia, ktorý zohľadňuje nielen bezprostredné etické otázky, ale aj hlbšie, základné otázky týkajúce sa dlhodobej úlohy a vplyvu AI na ľudstvo a stvorenie, ako aj na našu schopnosť udržať morálny a duchovný rast v tejto rýchlo sa meniacej technologickej krajine. Tento pohľad vyzýva kritickú reflexiu nad možnými budúcnosťami, ktoré AI prinesie, a nad otázkami, ako môže AI ovplyvniť naše chápanie ľudskej dôstojnosti, slobody a zodpovednosti, ako aj naše vzťahy s ostatnými bytosťami a celým stvorením.

Z tohto pohľadu by cirkev mala byť aktívne zapojená nielen do diskusií o etike AI, ale aj do formovania technologickej kultúry, ktorá rešpektuje ľudskú dôstojnosť, podporuje spravodlivé a inkluzívne spoločenstvo a zároveň sa snaží o ochranu a starostlivosť o celé stvorenie podľa Božieho zámeru. Tým sa otvára priestor pre potrebnú teologickú a etickú reflexiu nad tým, ako môžu kresťanské komunity prispieť k zodpovednému a zmysluplnému využívaniu AI v službe ľudskému blahu a ochrane stvorenia, ktoré nám bolo zverené do starostlivosti.

Zaujímavá je tiež štúdia od Dereka C. Schuurmana „Artificial Intelligence: Discerning a Christian Response“,¹⁷ publikovaného v časopise *Perspektívy vedy a kresťanskej viery*, môžeme získať poznatky o prepojení kresťanskej viery a etických úvah o umelej inteligencii. Vyberáme niektoré kľúčové postrehy z tejto štúdie:

Ontologické a epistemologické úvahy: Schuurman diskutuje o ontologickom statuse AI a ľudí, pričom zdôrazňuje dôležitosť pochopenia toho, čím sú AI a ľudia „bytosťne,“ nie len toho, čo môžu

¹⁷ SCHUURMAN, D. C.: Artificial Intelligence: Discerning a Christian Response. In: *Perspectives on Science & Christian Faith*, vol. 71, no. 2 (2019), s. 75-84.

robiť. Upozorňuje pritom na to, že kresťanská filozofická perspektíva môže informovať a usmerňovať pochopenie AI najmä vtedy, keď začneme budovať na správnom ontologickom východisku: uznávaním, že existujeme v Božom svete a ľudia sú stvorení na Jeho obraz. Až potom môžeme prejsť k epistemológii, ktorá sa týka toho, ako ľudia, ako Božie stvorenia, poznávajú pravdivo tento svet. Kniha teda jednoznačne zdôrazňuje kresťanský svetonázor, ktorý uznáva ontologickú realitu stvorenia a hodnotu fyzickej reality. Odkazuje na vtelenie Krista ako "Slovo, ktoré sa stalo telom", čo odhaľuje hodnotu, ktorú Boh pripisuje fyzickosti a ľudskosti. Tento pohľad je kontrastovaný so zredukovaním fyzickej reality na informácie, čo môže viesť k modernej forme gnosticizmu.

Etické výzvy a kresťanská odpoveď: Schuurman rieši rôzne etické výzvy, ktoré prináša AI, ako sú obavy o súkromie, potenciál na manipuláciu a riziko redukcie ľudskej osobitosti antropomorfizáciou strojov. Kládne otázky, či by stroje mohli mať schopnosť modliť sa, či by AI mohla mať dušu a či by sa kresťania mali snažiť o evanjelizáciu AI. Kniha vyzýva kresťanov, aby sa pridali k širšiemu dialógu okolo týchto vplyvných nových technológií, a vŕha do čitateľa do uvažovania o tom, čo to znamená byť človekom. Pomáha tým formovať verejnú politiku hlasom, ktorý je biblicky informovaný.

AI a teologické úvahy: kniha tiež skúma, ako AI vyzýva a informuje teologické úvahy o ľudskej prirodzenosti, obraze Božom v človeku a úlohe ľudí ako tvorcov a správcov technológie. Naznačuje, že kresťania by sa mali usilovať o taký prístup k AI, ktorý je zakorenený v biblickom chápaní ľudskej dôstojnosti a poslaní technológie v Božom dobrom stvorení.

Spolupráca naprieč disciplínami: Schuurman napokon presadzuje spoluprácu medzi informatikmi, filozofmi, teológmi, sociálnymi vedcami a ďalšími odborníkmi v humanitných vedách, aby boli technológie ako AI riadené normatívnymi spôsobmi, ktoré si ctia Boha. Zdôrazňuje dôležitosť kontextu slobodných umení pre takúto interdisciplinárnu spoluprácu, čím podčiarkuje potrebu širšieho vzdelávacieho základu, ktorý umožňuje komplexné a holistické porozumenie vplyvov a dôsledkov AI v spoločnosti. Tento prístup umožňuje zapojenie rôznorodých perspektív a odborností do diskusie o umelej inteligencii, čím sa dosiahne to, že technologický rozvoj bude reflektovať široký rozsah ľudských hodnôt a etických zásad.

Z knihy Noreen L. Herzfeld „The artifice of intelligence: Divine and human relationship in a robotic age“ (2023) sa môžeme do-

zvedieť o teologických a etických dôsledkoch umelej inteligencie v kontexte ľudských vzťahov a konceptu stvorenia človeka na Boží obraz. Okrem iných sa autorka zameriava na tieto témy:

Teologická reakcia na AI: Kniha skúma možnosť autentických vzťahov medzi ľuďmi a AI a tiež na to, ako narastajúca prítomnosť AI ovplyvňuje vzťahy medzi ľuďmi. Snaží sa odpovedať na tieto otázky prostredníctvom teologického pohľadu, najmä skúmaním, čo znamená byť stvoreným na obraz Boží (*imago Dei*) a čo znamená vytvárať AI na náš vlastný obraz.

Relačná teológia Karla Bartha: Herzfeld využíva a rozširuje relačné pochopenie *imago Dei* Karla Bartha na preskúmanie vzťahu ľudstva k AI a prostredníctvom AI aj k sebe navzájom. Barthove kritériá pre autentické vzťahy - zhmotnenie, komunikácia, vôľa a emócie - slúžia ako základ pre hlavné kapitoly knihy. Každá kapitola končí prípadovou štúdiou aktuálnej aplikácie AI, ktorá ilustruje výzvy, ktoré AI prináša do ľudských vzťahov.

Inkarnácia a zhmotnenie: Kniha končí skúmaním inkarnácie, pričom zdôrazňuje centrálné miesto zhmotnenia pre úplnú relačnosť/vzťahovosť. Táto teologická reflexia poukazuje na dôležitosť fyzickej prítomnosti a obmedzenia AI v replikácii plného spektra ľudských relačných skúseností.

Etické úvahy a AI ako nástroje: Herzfeld sa zaoberá etickými výzvami, ktoré prináša AI, ako je vývoj smrteľných autonómnych zbraní. Zároveň premýšľa o povahe AI ako nástrojov, pričom naznačuje, že by sa s nimi malo zaobchádzať s úctou podobne ako s náboženskými artefaktmi v kresťanskej tradícii. Tento pohľad spochybňuje predstavu AI ako takej, ktorá je podobná ľuďom alebo bohom.

AI a ľudská osobnosť: Kniha diskutuje o posvätnosti ľudskej osoby v technológiiu riadenej kultúre a kladie kritické otázky o tom, čím sa ľudia stávajú s AI a kto určuje našu budúcnosť. Ponúka najnovšiu teologickú analýzu z kresťanskej perspektívy, do ktorej sú zapletené širšie antropologické otázky a riziká AI ako prostriedku na získanie politickej alebo ekonomickej kontroly.

Napokon sa pozrime na knihu Michaela D. Langforda "Artificial Intelligence and Theological Personhood" (2022),¹⁸ ktorá skúma vzťah medzi umelej inteligenciou (AI) a kresťanskou vierou. Langford naznačuje, ako môžu kresťania vnímať a reflektovať o AI prostredníctvom konceptov zjavenia, stvorenia, spásy a eschato-

---

¹⁸ LANGFORD, M. D.: Artificial Intelligence and Theological Personhood. In: Michael J. Paulus, Michael D. Langford (eds.), *AI, Faith, and the Future: An Interdisciplinary Approach*. Eugene: Picwick Publications, 2022, s. 97-127.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti

lógie, ktoré sú zakotvené v zmluvnom živote rozmanitej komunity viery. Táto perspektíva otvára cestu k tomu, aby sa v kontexte viery umelá inteligencia vnímala nie ako hrozba, alebo nástroj bezduchej dominancie, ale ako časť Božieho stvorenia a zjavenia, s potenciálom byť súčasťou Božieho plánu pre ľudstvo. Langford zdôrazňuje možnosť kresťanov čerpať z prírodných vied, čo im môže pomôcť nájsť hlbšie porozumenie a uskutočniť vernejšie uctievanie Stvoriteľa. Správne tým naznačuje, že veda a technológia, vrátane AI, môžu byť integrované do kresťanského porozumenia sveta a môžu prispievať k rozšíreniu našej úcty k Bohu. Tým sa otvára priestor pre dialóg medzi vierou a vedou, kde obe oblasti môžu byť vzájomne obohacujúce.

Langford tiež upozorňuje, že nástroje a praktiky AI nie sú inherentne morálne zlé alebo eticky sporné. Problémom je skôr ich používanie na maximalizáciu ziskov a dominanciu na trhu, čo značne zvyšuje ich potenciál pre škodu. V tejto súvislosti ponúka kresťanské učenie o hriechu a milosti rámec na hodnotenie týchto konkurenčných cieľov vo vývoji AI. Hodnotenie AI a jej aplikácií cez perspektívu hriechu a milosti umožňuje kriticky hodnotiť, ako technologický pokrok môže prispievať alebo poškodzovať zmluvný vzťah medzi Bohom a ľudstvom. Kniha teda ponúka nádej vo vykupiteľskú moc milosti, ktorá môže obnoviť a transformovať zmluvný vzťah medzi Bohom a človekom, aj v ére AI. Tým sa otvára perspektíva, v ktorej AI môže byť vnímaná nielen ako technologický nástroj, ale aj ako súčasť Božieho stvoreného sveta, s potenciálom prispieť k Božiemu plánu pre spásu a obnovu stvorenia – ak jej implementácia bude riadená správnymi regulatívnymi princípmi.

Kontúry zodpovedného prístupu k umelej inteligencii

Vzhľadom na zložitosť tejto témy by sme sa mali preniesť cez polarizované názory na AI, ktoré ju vidia buď ako utopistický sen, alebo dystopickú nočnú moru. Lepšie bude kriticky preskúmať predpoklady, ktoré spočívajú v základoch oboch perspektív, a sústrediť sa na realitu existujúcich technológií AI a ich súčasné aplikácie.¹⁹ Dôraz by mal byť položený na dôležitosť riešenia etických implikácií AI, ako sa tieto prejavujú dnes, namiesto špekulatívnych budúcich scenárov. Ostávame presvedčení, že práve koncept *Imago Dei*, ktorý je jedným z najfundamentálnejších v kresťanskej antropológii, môže

---

¹⁹ COECKELBERGH, M.: *AI ethics*. Cambridge, MA: Mit Press, 2020.

slúžiť ako významný regulatívny princíp pre etickom hodnotení vývoja a implementácie umelej inteligencie. V kontexte AI vyvoláva Imago Dei naliehavé otázky: Môže AI niesť nejaký aspekt tohto božského obrazu? Ako môže koncept Imago Dei informovať etické smernice pre vývoj a implementáciu AI?

Kresťanská tradícia učí, že ľudia majú dominanciu nad stvorením, ale zároveň sú povinní byť jeho správcami. Tento duálny mandát má významné implikácie pre vývoj a využívanie AI. Na jednej strane, AI je dôkazom ľudskej schopnosti dominovať nad prírodou prostredníctvom technológie. Na druhej strane, s touto schopnosťou prichádza zodpovednosť: Ako môžeme byť správcami tejto pokročilej technológie takým spôsobom, aby bolo zaistené najvyššie dobro pre všetko stvorenie? V tejto súvislosti pripomíname, že v etických diskusiách o AI je potrebné zvážiť nielen bezprostredné, ale aj konečné etické otázky.²⁰ Bezprostredná etika sa zameriava na aktuálne a praktické problémy, ako sú spravodlivosť, zodpovednosť, udržateľnosť a transparentnosť v používaní AI. Konečná etika, na druhej strane, sa pýta na zložitejšie, metafyzické otázky: Aká je úloha AI v Božom pláne pre ľudstvo a celé stvorenie? Ako môže AI ovplyvniť naše chápanie seba samých ako obrazov Božích? Tieto štyri etické princípy – spravodlivosť, zodpovednosť, udržateľnosť a transparentnosť – musia v každom prípade ostať neoddeliteľnou súčasťou každej diskusie o AI v kresťanskom kontexte.

Toto platí vo všetkých oblastiach ľudskej spoločnosti a kultúry. V medicíne sa AI stáva neoddeliteľnou súčasťou diagnostických a terapeutických procesov. Musíme byť ostražití, aby AI technológia nevedla k neetickým praxiam, napríklad k diskriminácii alebo narušeniu pacientovej dôstojnosti. V oblasti práce sa stáva AI faktorom, ktorý môže radikálne zmeniť trh práce a spôsobiť automatizáciu niektorých pozícií. Tento vývoj nás núti prehodnotiť koncepty ako hodnota práce, ľudská dôstojnosť v pracovnom procese a otázky sociálnej spravodlivosti. V kontexte verejnej politiky musí byť AI využívaná tak, aby zohľadňovala ľudské práva a občianske slobody. To zahŕňa transparentnosť v rozhodovacích procesoch a zodpovednosť za akékoľvek rozhodnutia ovplyvnené algoritmami. V tejto súvislosti ešte treba pripomenúť, že AI a súvisiace technológie majú nejednoznačný vplyv na ľudskú slobodu. Na jednej strane majú potenciál obohatiť ľudský život, umožňujúc

²⁰ BURDETT, M. S.: Proximate and Ultimate Concerns in Christian Ethical Responses to Artificial Intelligence. In: *Studies in Christian Ethics*, Vol. 36, no. 3 (2023), s. 620-641.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti

napríklad personalizovanú medicínu alebo efektívne riadenie zdrojov. Avšak algoritmy, ktoré nás kategorizujú, hodnotia alebo dokonca predvídajú naše správanie, môžu vytvárať nové formy sociálnej a ekonomickej kontroly.²¹

AI musí byť navrhnutá a implementovaná tak, aby podporovala rovnosť a spravodlivosť. Algoritmy by mali byť trénované na diverzitných dátových množinách, aby si neosvojili existujúce formy diskriminácie. AI by tiež mala byť v súlade s medzinárodnými štandardmi ľudských práv. To zahŕňa rešpektovanie práva na súkromie, slobodu prejavu a nediskrimináciu. Rôzne organizácie, ako sú napríklad 'Ranking Digital Rights', hodnotia technologické firmy na základe ich dodržiavania týchto etických princípov.

Jednou z najnáročnejších otázok v etike AI je, ako zaistiť, že algoritmy a systémy umelej inteligencie budú rozhodovať v súlade s etickými princípmi, ktoré rešpektujú ľudskú dôstojnosť a spravodlivosť. Problémom je, že algoritmy sú často trénované na dátových množinách, ktoré môžu byť zaťažené predsudkami alebo nespravodlivosťami existujúcimi v spoločnosti. To vedie k etickým dilemám, ako napríklad diskriminácii založenej na rase, pohlaví alebo sociálno-ekonomickom postavení. Udržateľnosť v etike AI nezahŕňa len environmentálne aspekty, ale aj dlhodobé sociálne a kultúrne dopady. Napríklad, ako môže AI ovplyvniť spoločenské hodnoty, zamestnanosť alebo dokonca ľudské vzťahy? Je nevyhnutné, aby bol vývoj a implementácia AI udržateľná nielen z ekologického, ale aj z humanitárneho hľadiska. Transparentnosť je zásadným etickým princípom, ktorý by mal byť zaistený v každom aspekte vývoja a použitia AI. To zahŕňa nielen to, ako sú algoritmy navrhnuté a trénované, ale aj to, ako sú implementované a aký majú dopad na ľudskú spoločnosť. Transparentnosť je nevyhnutná pre budovanie dôvery medzi ľuďmi a technologickými systémami, a je kľúčová pre zodpovedné používanie AI v súlade s kresťanskou etikou.

Teologické reflexie na tému umelej inteligencie nás nútia zamyslieť sa nad tým, ako AI ovplyvní nielen materiálne aspekty života, ale aj duchovnú podstatu ľudského bytia. Mohli by sme napríklad čeliť otázkam, ako je zlučiteľnosť AI s kresťanskými hodnotami, ako je sloboda, dôstojnosť a solidarita. Je tiež dôležité zvážiť, ako by mohla AI ovplyvniť prax a interpretáciu duchovných disciplín, vrátane modlitby, kontemplácie a spoločenského anga-

---

²¹ THACKER, J.: *The Age of AI: Artificial Intelligence and the Future of Humanity*. Grand Rapids: HarperChristian+ ORM, 2020.

žovaní. Diskusia o budúcnosti AI okrem toho často zahŕňa aj špekulácie o možnom vývoji superinteligentnej AI, ktorá by mala kapacitu prekonávať ľudskú inteligenciu vo všetkých aspektoch. Tu sa etické a teologické úvahy stretávajú s existenciálnymi otázkami, ako je napríklad riziko straty kontroly nad týmito systémami. V teologickom kontexte by to mohlo vyvolať otázky týkajúce sa ľudského panstva nad svetom prírody, Božieho zámeru s ľudstvom a potenciálneho vplyvu na eschatologické učenie cirkvi.²²

Výzva k Interdisciplinárnemu Dialógu

Kresťanská komunita si s týmito otázkami neporadí sama, ale musí sa aktívne zapájať do dialógu o etických dôsledkoch umelej inteligencie. Tento dialóg nesmie ostať izolovaný v rámci teologických diskusií, ale by mal byť interdisciplinárny, zahrňujúc aj odborníkov z informatiky, filozofie, sociológie a práva. Popri tom platí, že s narastajúcim vplyvom AI na spoločnosť je potrebné, aby cirkev prehodnotila svoju pastorálnu stratégiu. V tejto súvislosti je nevyhnutné, aby cirkev vytvorila platformy na vzdelávanie a osvetu v oblasti AI a etiky, a zároveň poskytovala duchovnú podporu jednotlivcom a komunitám, ktoré sa môžu cítiť týmito novými technológiami zneistení, či vystrašení.

Dôležitá je tu spolupráca medzi rôznymi zúčastnenými aktérmi. AI a technológie nemôžu byť ponechané len na inžinieroch alebo korporáciách.²³ Tu nastupuje zásadná potreba spolupráce medzi teológmi, etikmi, vedeckými pracovníkmi, politikmi a širokou verejnosťou. Táto kolaborácia je kľúčová pre vytváranie technológií, ktoré sú eticky udržateľné a slúžia autentickému ľudskému dobru. V opačnom prípade hrozí, že vyrobíme frankensteinovskú technologickú obludu, ktorá ľudskú spoločnosť nakoniec dehumanizuje a vnútorne oslabí.

Stratégia pre Efektívne Vzdelávanie a Osvetu

Efektívne vzdelávanie a osвета v oblasti AI a technológií by mali byť multidisciplinárne. Zahrnúť by mali teologické, etické, sociálne a technologické aspekty. Prvým krokom je vytvoriť ucelené os-

---

²² DOROBANTU, M.: ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A TESTING GROUND FOR KEY THEOLOGICAL QUESTIONS. In: *Zygon®*, Vol. 57, no. 4 (2022), s. 984-999.

²³ MUNN, L.: The uselessness of AI ethics. In: *AI and Ethics*, vol. 3, no. 3 (2023), s. 869-877.

Etické hodnoty – všestranný a trvalý rozvoj spoločnosti

novy, ktoré by zahrnuli etické a teologické otázky týkajúce sa AI. V týchto osnovách by sa mala klásť dôraz na otázky týkajúce sa ľudskej dôstojnosti, slobody, zodpovednosti a spoločenských hodnôt. Druhým krokom je zapojenie rôznych komunitných a náboženských skupín do diskusie o etických otázkach týkajúcich sa AI. Toto by mohlo zahnúť semináre, workshopy a konferencie, ktoré by umožnili interdisciplinárny dialóg. Tretím krokom je vytvoriť efektívne nástroje na osvetu, ktoré by pomohli verejnosti lepšie rozumieť výzvam a príležitostiam, ktoré AI prináša. Tieto by mohli obsahovať online kurzy, publikácie a médiá, ktoré budú zrozumiteľné a prístupné širokej verejnosti.

Musíme však súhlasiť s Munnovou kritickou poznámkou, že v poslednom čase došlo k výraznému nárastu počtu etických princípov AI vydaných rôznymi subjektmi, vrátane vlád, korporácií, výskumných skupín a profesijných spoločností, avšak ich počet nie je priamo úmerný ich efektívnosti. Formulované princípy sú často nevýznamné a vágne, sú izolované od skutočných praktík v priemysle a vzdelávacích systémoch, ktoré etiku vo veľkej miere ignorujú, a sú takpovediac „bezzubé,“ keďže im chýbajú mechanizmy presadzovania a často sú v súlade s korporátnymi agendami namiesto toho, aby slúžili ako skutočné ochranné opatrenia.²⁴ Zároveň platí, že existuje výrazný rozdiel medzi vysokými etickými ideálmi navrhovanými v týchto princípoch a skutočným technologickým vývojom a praxou v reálnej praxi. Tento rozpor sťažuje uplatňovanie týchto princípov spôsobom, ktorý by významne zmiernil rasové, sociálne a environmentálne škody technológií AI. Náročnosť tohto problému je ďalej umocňovaná skutočnosťou, že preklad zložitých sociálnych pojmov do technických špecifikácií je mimoriadne zložitý a náročný pre všetky zúčastnené strany. Potrebujeme lepšie prepojiť etické a sociálne úvahy s technickým vývojom AI – inak nedosiahneme vývoja a implementáciu takých technológií, ktoré slúžia skutočnému ľudskému dobru a zodpovedajú širším spoločenským cieľom spravodlivosti a rovnosti.²⁵

---

²⁴ MUNN, L.: The uselessness of AI ethics. In: *AI and Ethics*, vol. 3, no. 3 (2023), s. 872.

²⁵ MUNN, L.: The uselessness of AI ethics. In: *AI and Ethics*, vol. 3, no. 3 (2023), s. 876.

Záver

Etická diskusia o AI v kresťanskom kontexte nás vyzýva, aby sme nezabúdali na ľudskú osobu, ktorá vždy musí ostať v centre našich technologických snáh. Tento etický rámec je založený na komplexných teologických a filozofických princípoch, ktoré zdôrazňujú ľudskú dôstojnosť, spoločné dobro, a zodpovednosť (individuálnu, spoločenskú, ekologickú). Kresťanský personalizmus, ako etický rámec, nám poskytuje solídne teoretické a praktické návody na navigáciu v komplexnom prostredí AI. Jeho dôraz na ľudskú dôstojnosť a slobodu je nielen v súlade s biblickým učením o človeku ako obrazu Božom, ale aj s aktuálnymi etickými a sociálnymi výzvami, ktoré AI prináša. V tomto kontexte je nevyhnutné rozlišovať medzi ľuďmi a strojmi, a zabezpečiť, aby technológie boli nápomocné, a nie náhradné, vzhľadom na ľudské schopnosti a hodnoty. Tento rámec je zároveň zdrojom pre interdisciplinárny dialóg a reflektuje komplexné etické výzvy, ktoré AI predstavuje. V tomto kontexte je nevyhnutná spolupráca medzi technológmi, etikmi, podnikateľmi, politikmi a teológmi, ktorá zabezpečí, že AI bude vytváraná a implementovaná spôsobom, ktorý rešpektuje a podporuje ľudskú dôstojnosť a spoločné dobro – a to všetko v perspektíve trvalej udržateľnosti.

Jedným z kľúčových potvrdení našej štúdie je, že AI a s ňou spojené technológie sú nástroje s obrovským potenciálom, ktoré však vyžadujú zodpovedný prístup. Môžu byť použité na podporu ľudského dobra len vtedy, ak sú navrhnuté a regulované tak, aby rešpektovali ľudskú dôstojnosť a slobodu. Hoci kresťanský personalizmus poskytuje hodnotový základ pre etické používanie AI, je jasné, že o aplikácii princípov a hodnôt personalizmu v oblasti umelej inteligencie musí prebiehať široký etický, teologický a filozofický diskurz. Potrebujeme viac multidisciplinárneho výskumu, ktorý by zahŕňal teológov, filozofov, sociálnych vedcov a inžinierov, aby sme lepšie pochopili, ako môžu byť tieto technológie použité na podporu ľudského dobra v rôznych kontextoch. Takisto je potrebné viac empirických štúdií, ktoré by hodnotili reálne dôsledky implementácie AI v rôznych oblastiach života. Okrem toho sa musíme zamerať na ďalší výskum sústredený na vytvorenie praktických návodov a politických usmernení, ktoré by zabezpečili, že AI a spojené technológie budú použité eticky a zodpovedne.

Zoznam bibliografických odkazov

- Barry, Robert.: Imago Dei and the Sanctity of Human life. In: *Angelicum*, Vol. 73, no. 2 (1996), s. 217-254.
- Burdett, Michael Stephen.: Proximate and Ultimate Concerns in Christian Ethical Responses to Artificial Intelligence. In: *Studies in Christian Ethics*, Vol. 36, no. 3 (2023), s. 620-641.
- Burgos, Juan Manuel.: *An introduction to personalism*. Washington DC.: CUA Press, 2018.
- Coeckelbergh, Mark.: *AI ethics*. Cambridge, MA: Mit Press, 2020.
- Dorobantu, Marius.: ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A TESTING GROUND FOR KEY THEOLOGICAL QUESTIONS. In: *Zygon®*, Vol. 57, no. 4 (2022), s. 984-999.
- Ethics and Religious Liberty Commission.: *Artificial Intelligence: An Evangelical Statement of Principles* [online]. 2019. Dostupné na: <https://erlc.com/wp-content/uploads/2019/04/Artificial-Intelligence-A>.
- Hauer, Tomas.: Importance and limitations of AI ethics in contemporary society. In: *Humanities and Social Sciences Communications*, vol. 9, no. 1 (2022), s. 1-8.
- Heilinger, Jan-Christoph. The ethics of AI ethics. A constructive critique. In: *Philosophy & Technology*, vol. 35, no. 3 (2022), s. 61-81.
- Herzfeld, Noreen L.: *The artifice of intelligence: Divine and human relationship in a robotic age*. Minneapolis: Augsburg Fortress Publishers, 2023.
- Langford, Michael D.: Artificial Intelligence and Theological Personhood. In: Michael J. Paulus, Michael D. Langford (eds.), *AI, Faith, and the Future: An Interdisciplinary Approach*. Eugene: Picwick Publications, 2022, s. 97-127.
- Maritain, Jacques.: *The Person and the Common Good*. Translated by John J. Fitzgerald. In: *The Review of Politics*, Vol. 8, no. 4 (1946), s. 419-455.
- Mounier, Emmanuel.: *Personalism*. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 1952.
- Munn, Luke. The uselessness of AI ethics. In: *AI and Ethics*, vol. 3, no. 3 (2023), s. 869-877.

Pegoraro, Renzo – Curzel, Elisabetta.: Rome call for AI Ethics: the birth of a movement. In: *Medicina y ética*, vol. 34, no. 2 (2023), s. 315-349.

Pontifical Academy for Life, Microsoft, IBM, FAO, & Italian Ministry of Innovation. (2020, February 28). Rome Call for AI Ethics. https://www.vatican.va/roman_curia/pontifical_academies/acdlife/documents/rc_pont-acd_life_doc_20202228_rome-call-for-ai-ethics_en.pdf.

Scheler, Max.: *On the eternal in man*. London: Routledge, 2017.

Scheler, Max.: *The nature of sympathy*. New Haven, CT: Yale University Press, 1970.

Schuurman, Derek C.: *Artificial Intelligence: Discerning a Christian Response*. In: *Perspectives on Science & Christian Faith*, vol. 71, no. 2 (2019), s. 75-84.

Šoltés, Radovan.: *Štyri princípy sociálneho spolužitia v súčasnej dobe podľa pápeža Františka*. In: *Verba Theologica*, vol. 20, no. 1 (2021), s. 68-87.

Thacker, Jason.: *The Age of AI: Artificial Intelligence and the Future of Humanity*. Grand Rapids: HarperChristian+ ORM, 2020.

Wojtyła, Karol.: *The acting person*. Dordrecht, Holland: D. Reidel Publishing Company, 1979.